

OSNOVE STANDARDA GLOBALGAP-a ZA POLJOPRIVREDNIKE

SADRŽAJ

1.UVOD

2.UOPŠTENO O GLOBALGAP STANDARDU

2.1. Globalno partnerstvo za bezbednu i održivu poljoprivredu

2.2. Definicije

3. IZRADA AKCIONIH PLANOVA

4.Korisne reference i linkovi

5.Korišćena dokumentacija

1.UVOD:

Industrijalizacija proizvodnje u poljoprivredi, upotreba sredstava kao što su aditivi,hormoni,pesticidi,antibiotici itd., dovela je do nezadovoljstva potrošača i do gubitka poverenja u institucije zadužene za kontrolu bezbednosti hrane u Evropskoj uniji.Zbog čega je potražnja za zdravstveno-bezbednom hranom velika i raste svakim danom.U cilju poboljšanja stanja, ceo sistem kontrole proizvodnje hrane u Evropskoj uniji je od 2000.godine temeljno izmenjen novim,stožijim zakonskim propisima (Generalni zakon o hrani), koji su uveli i novi koncept,a to je “mogućnost praćenja hrane od njive do trpeze”.

Ceo sistem stavljen je u službu potrošača pod načelom da svako ima pravo na hranu, kvalitetnu i pre svega bezbednu.Posebno je istaknuta pažnja za smanjenjem gubitaka u poljoprivrednoj proizvodnji,njenoj kontroli i brizi o životnoj sredini. Ukoliko je garantovana ispravnost poljoprivrednih proizvoda, potrošači su jasno dali do znanja da su spremni da plate više za takve proizvode.

Kao posledica ovoga, načela dobre poljoprivredne prakse (GAP – Good Agricultural Practice), preoblikovana su u integralnu zaštitu,kontrole i inspekcije.Takođe, razvijen je i koncept o organskoj proizvodnji tj. biološka a ne hemijska kontrola bolesti biljaka.

U okviru ovoga,treba napomenuti da su maloprodajni konzorcijumi inicirali formiranje i uvođenje komercijalnih standarda u proizvodnji i kontroli poljoprivrednih proizvoda. Od komercijalnih standarda u Evropskoj uniji, prvo mesto zauzima **EUREPGAP** (European Retail Product and Good Agricultural Practice).Važno je istaći da je ovo jedan od najraširenijih svetskih standarda koji se odnosi na primarnu proizvodnju svežeg voća i povrća.

EUREPGAP propisuje uslove proizvodnje,mehanizme inspekcije i sertifikaciju proizvoda. EUREPGAP se koristi i pod imenom **GLOBALGAP**.

Napominjemo da standardi u poljoprivrednoj praksi nisu zakonski obavezujući, ali ipak predstavljaju najbitniji uslov za ulazak na tržište Evropske unije.

GLOBALGAP je namenjen svim poljoprivrednim proizvođačima, bez obzira na vrstu i veličinu njihove proizvodnje.

Stoga sva energija u poljoprivredi treba da bude usmerena ka implementaciji standarda koji garantuju bezbedan i kvalitetan poljoprivredni proizvod, bez pitanja da li će doći vreme obaveznih standarda, već da li ćemo ih spremno dočekati.

2. UOPŠTENO O GLOBALGAP STANDARDU

2.1. Globalno partnerstvo za bezbednu i održivu poljoprivredu

GLOBALGAP je međunarodni komercijalni standard. Obuhvata proizvodnju primarnih poljoprivrednih proizvoda i aktivnosti nakon berbe. Ovaj standard je zamišljen da pruži garanciju maloprodaji i potrošačima, kao i tome da su preduzete sve mere i kontrole da bi proizvod bio bezbedan po zdravlje potrošača.

GLOBALGAP obuhvata sisteme sertifikacije voća, povrća, cveća i ukrasnih biljaka, ribarstva, stočarske proizvodnje i integrisane poljoprivredne proizvodnje, koji se primenjuju u više od 45 zemalja u svetu.

GLOBALGAP je osmišljen od strane velikih trgovačkih kuća, čija je aktivnost povezana sa trgovinom primarnih poljoprivrednih proizvoda (lanci supermarketa).

U velikom delu maloprodajne mreže u EU, ovaj standard zahteva svoju primenu.

Ni u jednoj zemlji EU nije zakonski regulisan, ali je dobrovoljan i obavezan za proizvođače koji imaju želju da svoje proizvode prodaju velikim trgovačkim kućama.

Principi standarda GLOBALGAP :

- Proizvodnja visokokvalitetnih proizvoda
- Zaštita životne sredine
- Optimalna upotreba prirodnih energetskih resursa
- Podrška ekonomski prihvatljivoj poljoprivrednoj proizvodnji
- Kombinovanje najboljih dostupnih profitabilnih praksi
- Poboljšanje životnih uslova lokalnih zajednica

Ciljevi standarda GLOBALGAP :

- Bezbednost hrane primenom HACCP principa
- Korišćenje principa dobre poljoprivredne prakse
- Zaštita životne sredine
- Zdravlje i bezbednost zaposlenih
- Briga o socijalnom stanju zaposlenih
- Briga o životinjama (gde je primenljivo) i o životinjama na poljoprivrednom dobru

GLOBALGAP sledi dobru poljoprivrednu praksu (GAP) koja je postavljena po principu HACCP (Hazard analyses and Control Critical Points-Analiza rizika i kontrola kritičnih tačaka).

GAP-dobra poljoprivredna praksa je propisana od strane međunarodnih institucija, kao što je Organizacija za hranu i poljoprivredu pri Ujedinjenim nacijama – FAO. U Srbiji, dobra poljoprivredna praksa nije izdvojena kao zaseban dokument, već se nalazi u okviru zakona i pravilnika o poljoprivrednoj proizvodnji. Od 2005.godine primena GAP je zakonska obaveza i uslov za pristupanje na tržišta EU i sveta.

Primena principa HACCP omogućava da se kritične kontrolne tačke na vreme indentifikuju i tako otklone moguće opasnosti po bezbednost hrane.

Preventivno uklanjanje, odnosno reakcija u slučaju pojave kritičnih tačaka sastoji se u sledećem :

- Analiza rizika (definiše potencijalne probleme)
- Kritične kontrolne tačke (mere,aktivnosti,kontrole koje omogućavaju sprečavanje pojave opasnosti).

USLOVI za primenu standarda GLOBALGAP :

Da bi se dobio proizvod koji je zdravstveno bezbedan i kvalitetan, poljoprivrednik mora da usaglasi proizvodnju sa pravilima sledećih dokumenata :

- EUREPGAP General Regulations – Opšti pravilnik o voću i povrću
- EUREPGAP Control Points and Compliance Criteria (All farms,crops base,fruit and vegetables) – Kontrolne tačke i kriterijumi za ispunjavanje (sva poljoprivredna dobra,žitarice,voće i povrće)
- EUREPGAP Checklist – Upitnik

Kriterijumi za ispunjavanje su opis aktivnosti potrebnih za usaglašavanje sa standardom,i uslov je da inspektor pozitivno odgovori na sva pitanja. Kontrolna tačka jeste pitanje, na koje inspektor može odgovoriti sa : ispunjava, neispunjava i neprimenljivo.

Nosioci sertifikata :

- Individualni poljoprivrednici
- Poljoprivredna udruženja

Ukoliko se nosioci sertifikata iz bilo kojih razloga ne pridržavaju propisanih zahteva, sertifikat im se može oduzeti.

Proveru uvedenog sistema standarda obavlja odgovarajuće sertifikaciono telo, i to pomoću pitanja iz upitnika GLOBALGAP-a.

Da biste dobili sertifikat GLOBALGAP, potrebno je da inspektor pozitivno odgovori na :

- * 100% od primarnih kontrolnih tačaka (primenljivih)
- * 95% od sekundarnih kontrolnih tačaka (primenljivih)
- * Postojanje što većeg broja preporuka za koje nije definisan minimum (znači da, iako ne ispunjavate ni jednu preporuku, možete dobiti sertifikat GLOBALGAP,ali da ste ispunili navedene procenete primarnih i sekundarnih obaveza).

Kontrola proizvodnje voća i povrća obavlja se kroz tri modula :

- 1.Modul za sva poljoprivredna dobra koji sadrži kontrolne tačke primenljive za svaku vrstu poljoprivredne proizvodnje i za stočarstvo
- 2.Modul za biljne kulture-koji je formulisan za kontrolu biljnih proizvoda
- 3.Modul za voće i povrće-koji predstavlja ček-listu za proveru poljoprivrednih proizvoda koji se svrstavaju u voće i povrće

Sva tri modula imaju ukupno 236 kontrolnih tačaka : 74 Primarnih kontrolnih tačaka, 125 Sekundarnih kontrolnih tačaka i 37 Preporuka.

2.2. Definicije :

RIZIK : verovatnoća pojave neželjenog proizvoda ili aktivnosti, težina posledica usled pojavljivanja neželjenog proizvoda.

ANALIZA RIZIKA : proces koji se sastoji od PROCENE RIZIKA, UPRAVLJANJA RIZIKOM, KOMUNIKACIJE.

PROCENA RIZIKA : predstavlja naučnu procenu o pojavi mogućeg ili postojećeg neželjenog efekta.

Proces procene rizika sastoji se od koraka : indentifikacija opasnosti, opis opasnosti, procena izloženosti (kvalitativna i kvantitativna procena stepena izlaganja opasnosti),upravljanje rizicima, komunikacija (interaktivna razmena podataka).

3. IZRADA AKCIONIH PLANOVA

Kao važan deo potrebne dokumentacije za sertifikaciju GLOBALGAP-a je svakako izrada akcionih planova. Akcioni plan je vrsta vodiča,radni dokument koji Vas vodi kroz celokupan proces implementacije standarda. Akcioni plan određuje ŠTA će biti urađeno, KO će to uraditi i KADA. Zato je važno definisati CILJ, a kasnije i aktivnosti. Za izradu plana potrebne su nam informacije i njihova detaljna analiza.Nakon njihovog razmatranja,sagledavamo mogućnosti rešavanja problema i planiramo aktivnosti za njegovo rešavanje.

Važno je dobro isplanirati svaki korak.Planiranje podrazumeva vremenske i krajnje rokove.Postavljene vremenske granice stavljaju u prvi plan predviđene i alternativne planove.

Elementi plana :

Uvek na početku napišite kratku izjavu o problemu(aktivnosti) koju želite da rešite.Važno je znati šta se želi postići u toku rada i koje je rešenje idealno za otklanjanje nastalog problema.Zato preporučujemo otvorenu komunikaciju,timski rad.

Za svaki od ciljeva akcionog plana opišite :

- Zadatke
- Ko je odgovoran za izvršavanje zadataka
- Koji su potrebni resursi
- Kako ćete znati da li je zadatak urađen
- Kako će biti procenjena efikasnost

Osnovni elementi koje treba uneti u akcioni plan :

- Naslovna strana mora da uključuje naziv projekta, listu partnera i vreme potrebno za izvršenje projekta
- Izjava o viziji-postavite je na prednju stranu
- Jasno postavite cilj. Za svaki novi cilj napravite poseban plan koji će razdvojiti odabrane strategije
- Strategije : opišite korake koje ćete preduzeti za izvršavanje ciljeva
- Navedite ko je odgovoran za svaki deo projekta.Odredite vremenski raspored za izvršavanje zadataka i osobu koja će biti obavještena čim zadatak bude gotov
- Navedite koji su resursi potrebni u izvršavanju cilja (ljudi,vreme,sredstva)
- Kreirajte plan za procenu rezultata. Da li radimo ono što želimo? Da li ispunjavamo planirane aktivnosti?
- Uključite sve promene u plan i proverite da li imate poslednju verziju akcionog plana.Obezbedite da svi znaju da je ovo dokument koji može biti verifikovan.

Postavite merljive i realne ciljeve u ostvarivanju akcionog plana.

Pri uspostavljanju ovih mera, uzmite u obzir sledeće :

- Nakon koliko vremena očekujete rezultate?
- Da li je planirani korak izvršen u predviđenom vremenskom roku?
- Koja je jedinica analize?
- Da li imate pristup potrebnim informacijama? Ili ako nemate, kada ćete dobiti?
- Koliko dugo i kako ćete sačuvati podatke?
- Koji je nivo potrebnih resursa?
- Da li je to razumna cena za izvršavanje određenih aktivnosti?
- Ko može pomoći u prikupljanju što većeg broja podataka?
- Ko ima iskustvo koje je potrebno da bi se uradila procena?

Ovo upustvo Vam može pomoći da započnete Vaše aktivnosti, kao i da obuhvatite važne aspekte plana i tako ostvarite svoj cilj.

4.Korisne reference i linkovi :

* EUREPGAP General Regulations – www.eurep.org, EUREPGAP c/o FoodPLUS Gmbh

*EUREPGAP Control Points and Compliance Criteria – www.eurep.org ,EUREPGAP c/o FoddPLUS Gmbh

* EUREPGAP Checklist – www.eurep.org , EUREPGAP c/o Food PLUS Gmbh

* How to HACCP – Management Guide, Mike Dilon, Chris Griffith-UK, 2001.

* GAP – FAO working group on GAPs – www.fao.org/prods/GAP

5.Korišćena dokumentacija :

Farmers Guide to GLOBALGAP 3.0, Vodič za implementaciju standarda GLOBALGAP 3.0 za poljoprivrednike, Nemačka organizacija za tehničku saradnju(GTZ),Program podrške ekonomskom razvoju i zapošljavanju u Srbiji, 2007.